

B&W Voorstel

Datum collegevergadering
5 april 2022

Onderwerp
Beleidsregels energietoeslag

Agendapunt nummer
4

Portefeuillehouder

M.J. van Dijk

Registratienummer
VB/22/98263

Zaaknummer
Z/22/264142

Registratiedatum
18 maart 2022

**Uiterste datum behandeling in
raad**

Team:
Dienstverlening Samenleving
Opsteller:
Else Breukelman / Thomas Koerhuis
Directeur/ Gemeentesecretaris:
Dorien van den Berg

Openbaar:

Ja

Ondernemingsraad:

nee

Bijlagen:

1. Concept Beleidsregels Energietoeslag
Stichtse Vecht 2022
2. Kamerbrief d.d. 15 maart 2022

Besluit college

CONFORM ADVIES

Advies te nemen besluit

1. De 'Beleidsregels eenmalige energietoeslag Stichtse Vecht 2022' vooruitlopend op de wetswijziging vaststellen en vooruitlopend op goedkeuring door de gemeenteraad overgaan tot uitvoering van de regeling.
2. Bij de meicirculaire van het gemeentefonds de gemeenteraad voorstellen de Rijksmiddelen voor de energietoeslag toe te voegen aan de bijzondere bijstand.

TOELICHTING

Inleiding

Eind 2021 heeft het kabinet een eenmalige energietoeslag voor lage inkomens aangekondigd. Deze bedroeg in eerste instantie € 200 per huishouden. Via een kamerbrief op 15 maart 2022 (zie bijlage 2) heeft het kabinet bekend gemaakt extra geld beschikbaar te stellen en de toeslag te verhogen naar € 800 per huishouden. In totaal is er via de Algemene Uitkering 679 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het definitieve aandeel van Stichtse Vecht wordt in de Meicirculaire bekend gemaakt. Op basis van de aangegeven verdeelmaatstaven verwachten we een bedrag van ca. € 1.475.000. De energietoeslag is in het leven geroepen om huishoudens met lage inkomens tegemoet te komen in de stijgende energieprijzen. Gemeenten gaan de regeling uitvoeren en hebben beleidsvrijheid in de uitvoering. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) richtlijnen opgesteld om de regeling landelijk zo uniform mogelijk uit te voeren. Er is voor een generieke oplossing via de categoriale bijzondere bijstand gekozen, omdat individueel maatwerk voor deze grote groep huishoudens niet uitvoerbaar is voor gemeenten.

Om dit alles mogelijk te maken, is inmiddels een wetsvoorstel ingediend voor een wijziging van de Participatiewet. De minister heeft inmiddels aangegeven dat gemeenten – vooruitlopend op de wetswijziging – mogen starten met de uitbetalingen.

Het wetsvoorstel

Het college van B&W krijgt dus de bevoegdheid om zelf nader invulling te geven aan regeling, maar wordt aangemoedigd om de richtlijnen vanuit SZW en de VNG zoveel als mogelijk te volgen voor een uniforme uitvoering van de regeling.

Het staat gemeenten o.a. vrij om te bepalen wat onder een “laag inkomen” wordt verstaan. De gemeente kan daarbij aansluiten bij de doelgroep van de bijzondere bijstand of het lokale gemeentelijke minimabeleid. Ook hoeven gemeenten volgens de richtlijn geen rekening te houden met de vermogenspositie van de huishoudens. De eenmalige energietoeslag kan voor sommige inwoners ambtshalve worden verstrekt, dus zonder schriftelijke aanvraag. Op deze wijze kan de gemeente de doelgroep die al bekend is, dit is een relatief groot deel, snel bedienen zonder dat de inwoners hier iets voor hoeven te doen. Het kan daarbij gaan om bijstandsgerechtigden, maar ook om andere huishoudens met een laag inkomen waarvan de getoetste inkomensgegevens bij de gemeente bekend zijn, bijvoorbeeld in het kader van de bijzondere bijstand of de individuele inkomensvoet. Huishoudens met een laag inkomen aan wie de energietoeslag niet ambtshalve kan worden toegekend, kunnen via een aanvraag bij de gemeente in aanmerking komen voor de tegemoetkoming.

Voorstel aan het college

De energietoeslag is eind 2021 al aangekondigd, maar het aanpassen van de wet laat op zich wachten en de urgentie van het vraagstuk is groot. De minister heeft zoals hiervoor al aangegeven dat gemeenten toestemming hebben om vooruitlopend op de wetswijziging deze regeling uit te voeren. In Stichtse Vecht hebben we daarom vooruitlopend op de besluitvorming rondom dit voorstel de bijstandsgerechtigden de energietoeslag van € 800 al uitbetaald.

Met dit voorstel worden beleidsregels aan het College van B&W aangeboden, met daarin aanvullende kaders over de regeling waar we de regeling mee gaan uitvoeren. De middelen vanuit het Rijk komen met de meicirculaire via het gemeentefonds naar ons toe. Het besluit over deze middelen is aan de gemeenteraad. Desondanks wordt, vanwege de urgentie van het vraagstuk, voorgesteld vooruitlopend op deze besluitvorming over te gaan tot uitvoering van de regeling.

Argumenten

1.1 We kunnen sneller starten met het uitbetalen van de energietoeslag aan kwetsbare inwoners

Normaal gesproken volgt de uitvoering van een regeling nadat dit in de wet is geregeld. De energietoeslag is echter eind 2021 al aangekondigd, maar de door het Rijk toegezegde kaders hebben lang op zich laten wachten. Door de beleidsregels vooruitlopend op de wetswijziging vast te stellen kunnen we onze inwoners sneller helpen. Ook een raadsbesluit over de financiële middelen (zie ook beslispunt 2, argument 2.1 en 2.2) staat een snelle uitvoering van de regeling in de weg.

1.2 Huishoudens worden nu al geconfronteerd met hogere energielasten

Het vraagstuk is urgent: De gasprijzen zijn in korte tijd hard gestegen, waardoor veel huishoudens met een laag inkomen in de financiële problemen komen. Hier is ook veel aandacht voor in de landelijke media. Hierdoor komen al veel vragen van bezorgde inwoners binnen bij team Dienstverlening Samenleving over de uitbetaling van de toeslag. Het is daarom niet wenselijk nog langer te wachten tot het wetsvoorstel is aangenomen.

1.3 We volgen de richtlijnen van SZW en de VNG voor efficiënte uitvoering van de regeling

Met de voorliggende beleidsregels geven we invulling aan de regeling conform de door SZW en de VNG opgestelde richtlijnen voor de uitvoering. Zo wordt geen rekening gehouden met de vermogenspositie van inwoners en krijgt iedere rechthebbende hetzelfde bedrag. Dit bespoedigt een efficiënte en eenvoudige uitvoering van de regeling door de gemeentelijke organisatie.

1.4 Ook inwoners met een laag inkomen die (nog) niet in beeld zijn komen in aanmerking voor de energietoeslag.

De regeling is bedoeld voor inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. Veel van deze inwoners zijn bij ons bekend, omdat zij een uitkering ontvangen of recent bijzondere bijstand hebben aangevraagd. Deze inwoners krijgen de toeslag automatisch uitbetaald. Voor inwoners die we nog niet kennen komt een digitaal aanvraagformulier beschikbaar op de website, zodat zij de toeslag ook kunnen aanvragen.

1.5 De minister staat toe dat gemeenten vooruitlopend op de wetswijziging gaan uitbetalen

De VNG heeft de minister verzocht gemeenten toe te staan alvast over te gaan tot uitvoering en uitbetaling van de energietoeslag. De minister heeft gehoor gegeven aan dit verzoek, zoals in de eerder genoemde Kamerbrief is verwoord.

1.6 Beleidsregels zijn noodzakelijk voor het uitvoeren van de regeling

Ondanks de landelijke richtlijn blijft het een lokale bevoegdheid om beleid ten aanzien van de regeling vast te stellen. Beleidsregels zijn het juiste instrument om deze kaders vast te leggen.

2.1 De te ontvangen Rijksmiddelen zijn bedoeld om een energietoeslag aan kwetsbare inwoners te verstrekken.

Het Rijk heeft een duidelijk doel voor ogen met het beschikbaar stellen van deze middelen. Het vraagstuk is urgent en er is veel maatschappelijke onrust over dit thema. Door de middelen voor het door het Rijk bestemde doel in te zetten kunnen we onze inwoners die hiermee worden geconfronteerd ondersteunen.

2.2 Diezelfde Rijksmiddelen zijn nodig om de regeling uit te kunnen voeren.

Het reguliere budget voor bijzondere bijstand is niet toereikend om de regeling te kunnen uitvoeren. Totdat de gemeenteraad heeft besloten zullen alle kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van deze regeling worden geboekt op het reguliere budget voor bijzondere bijstand.

2.3 Conform het budgetrecht van de gemeenteraad is de raad het bevoegde orgaan om budgetten toe te wijzen

Er is een formele toestemming van de gemeenteraad nodig om de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de energietoeslag daadwerkelijk beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de energietoeslag. Gezien de urgentie van het vraagstuk en de landelijke aandacht voor dit thema wordt voorgesteld om vooruitlopend op deze goedkeuring over te gaan tot uitvoering.

Kanttekeningen

1.1 Het is niet zeker of de Rijksmiddelen voldoende zijn voor het uitvoeren van de regeling

De energietoeslag is een open einde regeling, zoals alle andere regelingen uit ons armoedebeleid. Op het moment dat er recht bestaat, wordt de energietoeslag toegekend.

Dit maakt het onzeker of het budget voldoende is. Op basis van cijfers van het CBS komen ca. 2.300 huishoudens met een inkomen tot 120% in aanmerking voor de energietoeslag. Als er daadwerkelijk zoveel aanvragen worden ingediend, overschrijden we het budget van het Rijk.

Een alternatief is dat we een lagere inkomensgrens hanteren, waardoor minder inwoners in aanmerking komen voor de regeling. Ook is het mogelijk om een lager bedrag dan € 800 toe te kennen aan huishoudens, waardoor we meer huishoudens kunnen ondersteunen met het beschikbaar gestelde budget. Dit betekent in beide gevallen dat we ons op de belangrijkste onderdelen niet houden aan de landelijke richtlijn en de financiële problemen voor een grote groep kwetsbare inwoners alleen maar groter worden. In negatieve zin afwijken van de landelijke richtlijn, die de media als 'de regeling' wordt gepresenteerd, zorgt naar verwachting voor extra vragen vanuit de samenleving en gemeenteraad.

Een groot deel van de doelgroep (ca. 1.200) is bij ons bekend en hen wordt de toeslag automatisch uitbetaald en daarvan weten we vrij zeker hoeveel we daaraan gaan uitgeven. Van de verwachte groep aanvragers (potentieel ca. 1.100) is onzeker wie zich daadwerkelijk bij de gemeente melden. Ondanks dat we ons inzetten om een zo groot mogelijk bereik te realiseren, leert de praktijk ook dat er altijd inwoners niet worden bereikt. De regeling wordt uitvoerig gemonitord, waardoor een eventuele overschrijding tijdig gesignaleerd wordt en er naar gehandeld kan worden. Op basis van voorliggend voorstel wordt op dit moment geen substantieel tekort verwacht.

1.2 De gemeenteraad kan besluiten het geld voor een ander doel in te zetten.

De gemeenteraad heeft het budgetrecht. Het is dus mogelijk dat het geld voor een ander doel wordt ingezet dan deze energietoeslag. Gezien de landelijke aandacht en de urgentie van het vraagstuk is de kans nihil dat de gemeenteraad het geld voor een ander doel wenst in te zetten.

Uitvoering

Er is op dit moment onvoldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar om de regeling uit te kunnen voeren. Het door het Rijk beschikbaar gestelde budget is bedoeld voor de uitbetalingen én alle uitvoeringskosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de regeling. Er moet daarom extern ingehuurd worden om de regeling uit te kunnen voeren, zodat de druk op de bestaande formatie tot een minimum wordt beperkt.

Na een positief besluit van het college wordt het aanvraagformulier zo spoedig mogelijk geplaatst op de website van de gemeente. Ook de communicatieactiviteiten (o.a. richting ketenpartners) worden direct uitgevoerd. Zie ook de communicatieparagraaf.

De bijstandsgerechtigden hebben op het moment dat dit voorstel voorligt de energietoeslag reeds ontvangen. De overige groepen die de energietoeslag automatisch gaan ontvangen volgen zo spoedig mogelijk na dit collegebesluit. Dit zijn in ieder geval:

- inwoners die recent bijzondere bijstand hebben ontvangen;
- inwoners die een individuele inkomenstoeslag (IIT) ontvangen;
- inwoners die een Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO)-aanvulling ontvangen (deze ontvangen zij via de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De benodigde gegevens worden bij de SVB opgevraagd).

Alle inwoners die de toeslag automatisch ontvangen krijgen, net als de bijstandsgerechtigden, een brief waarin wordt uitgelegd waarom zij deze toeslag krijgen en wat de regels rondom de toeslag zijn. Het staat inwoners vrij waar zij de toeslag aan uitgeven en het betreft een gift.

Communicatieparagraaf

Er wordt op verschillende manieren bekendheid gegeven aan de energietoeslag, zodat we een zo hoog mogelijk bereik realiseren.

Er wordt een nieuwsbericht geplaatst op de website en de energietoeslag krijgt een aparte plek op de website. Deze zal te bereiken zijn via www.stichtsevecht.nl/energietoeslag. Daarnaast wordt een persbericht uitgegeven. Deze wordt met alle ketenpartners – die mogelijk contact hebben met de doelgroep – gedeeld, waaronder in ieder geval de woningcorporaties, Leef Maatschappelijke Dienstverlening, TIM Stichtse Vecht en de Voedselbank. Tenslotte volgt ook een advertentie in de VAR en worden de komende maanden verschillende social media berichten geplaatst.

Raadsinformatiebrief

Op 24 maart jl. heeft het college uw raad geïnformeerd dat het college is gestart met het uitbetalen van de energietoeslag. Het college loopt hiermee vooruit op de voorgestelde wetswijziging. De bijstandsgerechtigden hebben de energietoeslag inmiddels ontvangen. Het College van B&W heeft op 5 april jl. de aanvullende kaders voor de energietoeslag vastgelegd in de 'Beleidsregels eenmalige energietoeslag Stichtse Vecht 2022'.

Het college volgt de landelijke richtlijn, opgesteld door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Dit betekent dat een inkomensgrens van 120% wordt gehanteerd en er geen toets op het vermogen wordt gedaan. De toeslag bedraagt € 800 per huishouden. Het aanvraagformulier is beschikbaar op onze website en er wordt via verschillende kanalen aandacht besteed aan de regeling.

De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van deze regeling worden via de meicirculaire uitbetaald. Voor Stichtse Vecht betekent dit naar verwachting een bedrag van ca. € 1.475.000, het definitieve bedrag wordt bekend bij de meicirculaire. Bij de meicirculaire stelt het college uw raad voor alle door het Rijk beschikbaar gestelde middelen in te zetten voor deze regeling en toe te voegen aan het reguliere budget voor bijzondere bijstand.

Het is op dit moment onzeker of de beschikbaar gestelde middelen toereikend zijn voor de uitvoering van de regeling. Het college brengt dit dilemma actief onder de aandacht bij de VNG. De uitgaven aan deze regeling worden actief gevolgd en het college informeert uw raad via de gebruikelijke kanalen over de voortgang, inclusief het financiële resultaat.

Financiële paragraaf

Het kabinet stelt € 679.000.000 beschikbaar voor de eenmalige energietoeslag. Dit bedrag wordt verdeeld onder de gemeenten. De voorlopig verwachte bijdrage voor Stichtse Vecht is op basis van de aangekondigde verdeelsleutel ca. € 1.475.000. Dit bedrag is voor de uitvoeringskosten en de verstrekkingen. Bij de bekendmaking van de meicirculaire wordt het exacte budget bekend gemaakt. De middelen worden via de algemene uitkering van het gemeentefonds verstrekt. Dit betekent dat er geen aparte financiële verantwoording aan het Rijk afgelegd hoeft te worden.

Het is mogelijk om voor ca. 1.850 huishoudens de energietoeslag uit te keren op basis van het verwachte budget (uitvoeringskosten niet meegerekend). Op basis van cijfers van het CBS zijn er ca. 2.300 huishoudens met een inkomen tot 120%.

	Ambtshalve	110%	120%	130%
Aantal huishoudens	1.200	1.700	2.300	2.900
Benodigd budget	€ 960.000	€ 1.360.000	€ 1.840.000	€ 2.320.000

Het aantal huishoudens dat een aanvraag doet is naar verwachting lager dan het totaal aantal huishoudens genoemd in de tabel hierboven. Ondanks de grote, landelijke aandacht voor deze regeling en onze inspanningen op het gebied van communicatie, blijft er altijd een groep die de toeslag niet aanvraagt om wat voor reden dan ook. We gaan er daarom vanuit dat 50% van de doelgroep die de regeling moet aanvragen daadwerkelijk een aanvraag indient.

50% bereik	Ambtshalve	110%	120%	130%
Aantal aanvragen	n.v.t.	250	550	850
Uitgaven toeslag	€ 960.000	€ 1.160.000	€ 1.400.000	€ 1.640.000
Uitvoeringskosten	n.t.b.	€ 22.500	€ 49.500	€ 76.500
Totaal	€ 960.000	€ 1.182.500	€ 1.449.500	€ 1.716.500

- Het aantal aanvragen is berekend door de ambtshalve toekenningen van het totaal aantal huishoudens te halen, en vervolgens 50% van het restant te nemen.
- De uitvoeringskosten zijn geraamd op € 90 per aanvraag (ca. 1 – 1,5 uur per aanvraag).

Gezien het feit dat de hoogte van de Rijksbijdrage pas bij de Meicirculaire bekend wordt en gezien het open-einde karakter en de hoge urgentie van het vraagstuk is een exacte voorspelling van de uitgaven/inkomsten niet te maken. We verwachten geen substantieel tekort. We zullen de Raad via de gebruikelijke kanalen informeren over de voortgang, inclusief financieel resultaat.

Juridische paragraaf

Dit besluit loopt vooruit op het aan de Tweede Kamer aangeboden wetsvoorstel aangaande de aanpassing van artikel 35 Participatiewet over categoriale bijzondere bijstand. De wetswijziging is dus nog niet in werking getreden. Dit maakt dat toeslagen zullen worden toegekend zonder wettelijke grondslag. Dit is uitlegbaar gelet op de urgentie die de minister ook heeft uitgesproken. Het ontbreken van deze grondslag wordt gerepareerd op het moment dat de aanpassing van de Participatiewet in werking treedt.

Door een wijziging in de Participatiewet krijgt het college de bevoegdheid om in 2022 via de categoriale bijzondere bijstand een eenmalige energietoeslag toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. Het college krijgt de bevoegdheid om nader invulling te geven aan wat onder een “laag inkomen” moet worden verstaan, maar wordt gestimuleerd zich te houden aan de richtlijnen die SZW en de VNG hebben opgesteld. De uitvoering van de regeling wordt vastgelegd in beleidsregels, omdat het college bevoegd is de kaders voor deze regeling vast te stellen.

Risicoparagraaf

Onder de paragraaf ‘Kanttekeningen’ is al genoemd dat er een risico op overschrijding van het beschikbare budget bestaat. De VNG heeft hierover al een signaal afgegeven aan de minister. De minister heeft daarop aangegeven het gesprek aan te gaan, op het moment dat het beschikbare budget daadwerkelijk op raakt. Ook is dus het mogelijk dat de gemeenteraad een ander besluit over de middelen neemt dan waar we met dit voorstel op vooruitlopen.

Gezien de urgentie van het vraagstuk onder inwoners bestaat het risico dat er – vanaf het moment dat het aanvraagformulier online komt – een piekdrukte ontstaat in aanvragen. Zoals aangegeven wordt er ingehuurd om deze regeling uit te voeren en is de regeling zo vormgegeven dat aanvragen snel en efficiënt afgehandeld kunnen worden. Daarmee wordt de druk op de reguliere organisatie zoveel mogelijk beperkt. Op het moment dat het aantal aanvragen zo hoog oploopt, is het mogelijk dat vaste medewerkers worden gevraagd bij te

springen. Dit kan tot gevolg hebben dat lopende, reguliere aanvragen (bijzondere) bijstand buiten de gestelde termijnen worden afgehandeld. Het uitgangspunt is dat de regeling met de daarvoor ingehuurde medewerkers kan worden uitgevoerd.

Duurzaamheidsaspecten

Ons beleid is erop gericht dat onze inwoners ook op de langere termijn zoveel mogelijk mee kunnen doen aan de samenleving. Een voorwaarde is dat waar mogelijk wordt voorkomen dat inwoners in een schuldenpositie geraten. Daar zetten we dan ook op in. De energietoeslag is een tijdelijke en eenmalige regeling om tegemoet te komen aan hoge energiekosten. Hiermee draagt dit voorstel bij aan Programma 4 Sociaal van het Collegewerkprogramma 2018-2022.

Overige aspecten

Er zijn geen overige aspecten aan dit voorstel.